

Sigur lögmaður satt?

Í samræðuni við útvarpið hendan dagin Pauli Ellefsen varð valdur til lögmanns, spurdi útvarpsmaðurinn um útflutninginn og gjaldsþvottahallið, sum eg hevíð talað um í nýársræðuni.

Pauli Ellefsen segði seg als ekki nögðan við betringina, gjaldsþvottinn hevíð verið fyrri vegna útflutningsvæðingarinnar uppá 271 mill. kr.

Nú hevíð undirritaði heldur ekki nökur fagnaðarróf um hetta. Nevndi bert at hallið var komið í eina rimuligari legu sammett við tvey tey undanfarnu árin, og undirstrikaði harafturat sterkt hvat neyðugt bleiv at gera fyrstu áttáttarárin av framleiðslufremjandi tiltökum, so vit kundu framleiða okkum úr trupulleikum, samstundis sum vit sýndu sparsemi í almennari og privatari nýtslu.

Haldi kortini, at føroyingurin hevur loyvi til at fræst eitt sindur um henda risavæðingina í útflutningi og um at hallið er minkað nakað.

Men, sær sjálvum líkur, kundi P. Ellefsen ekki bara sær.

Sum var tann fyrsta og einasta menniskja, ið hevíð uppfundið «útflutningskrutið», tveitti hann «nonchelang» og uttan prógv grundirnar fyrri væðingina á borðið — ja, hann hálaði sær upp úr hinum gamla gandahattinum, uttan á nakran hátt at hava kannað tað, sum tølina goyma — og metti sær at vera sera negativar. Til spurningin: «Eru tit nögdir við hesa betringina av gjaldsþvottahallinum, ella má meiri gerast har?» svaraði P. Ellefsen:

«Á ja, men vit eru yvirhevur ikki nögdir, tí tekur man tey allarvesentligastu tingini, so er tað á positivu síðuni, so er tað ræðurnar í Eysturgrenlandi, sum eg eri bangin fyrri — og út frá tí, eg havi hoyrt frá øllum monnum — at tað er ógvuliga ilt at rokna við framyvir. Vit hava fingið at vita, eisini frá landsstýrinum, fyrra landsstýrinum, at tað var lítið og onki at gera í Vesturgrenlandi viðvíkjandi ræðum.

Eitt annað, sum virkar positivt í hasum gjaldsþvottahallinum, men sum er sera negativt, tað er sölun av øllum okkara skipum, har er talan um sölur av einum tjúgu skipum, harav nógvar av teimum eru okkara allarmest effektivu skip. Tað vil siga næsta ár — tú kanst ikki selja skip meira enn einuferð — næsta ár, so manglar tú sölupeningin fyrri

hasi skipini, men harumframt, so manglar tú eisini tað framleiðsluvirði, sum hesi her skipini hava skapað, so tað er, hetta her gjaldsþvottahallið, tað er í veruleikanum nógvar størri enn tað sýnist, tíverri.»

Hesi vóru orðini, og hann, sum hevur allarminst vitan um skipaútflutningin og innflutningin í fjør, sær, at her var ikki helvtin sonn, og sum kunnugt sigur fáur skeivt frá meir enn til helvtar.

Men heldur ein, at bert okkurt verður sagt, so er tað gott, so roynir ein at siga tað so skjótt og trúverdugt, at eingin skal leggja í at rætteleiða.

Tað er «óvesentligt» um tað eru 10 ella 20 skip, og tað spælir onga rollu hvussu hetta er í mun til árið fyrri, ella hvat er keypt til landið istaðin. Heldur ikki hevur tað týðning um framleiðsluorkan hjá tí keypta er størri ella minni enn hon hjá tí selda. Hetta tykkast útallisni at goyma, tað ræður bert um at fá fram okkurt negativt.

Sum tað framgongur av listanum — talva I — yvir skip strikað úr føroysku skipaskránni í 1980 —

Talva I

Skip strikað úr skipaskránni sum útflutt í 1980

Navn	Dagur	Keypslend	Virði (kr.)
Fiskiskip:			
1. Magnus í Rituvík	16/4	Danmark	2.925.000
2. Steinhúsbrøður	30/5	Danmark	600.000
3. Rólandt II	16/6	Noreg	3.300.000
4. Maria	12/8	Danmark	164.000
5. Gerðhamar	22/7	Grenland	4.600.000
6. Vatnhamar	19/8	Danmark	925.000
7. Sjóborgin	29/9	Bretland	100.000
8. Reynsatindur	29/9	Grenland	2.500.000
9. Edith M.	3/11	Holland	7.942.000
10. V. U. Hammershaimb	12/12	Grenland	9.600.000
Samanlagt			32.656.000

Ferðamanna- og farmaskip:

1. Rókur	9/4	Noreg	2.235.000
2. Teistin	12/5	Danmark	310.000
3. Stella Nova	30/6	Liberia	16.000.000
4. Dúgván	9/12	Guinea	5.370.000
Samanlagt			23.915.000

Skip bygd til útflutnings:

1. Ice Port		Danmark	24.000.000
-------------	--	---------	------------

Talva II

Skip tikið upp í skipaskránni sum innflutt í 1980:

Navn	Dagur	Søluland	Virði (kr.)
Fiskiskip:			
1. Hvannhólmur	29/2	Danmark	7.402.000
2. Turid	28/5	Danmark	1.825.000
3. Leivur í Hesti	27/6	Fraklandi	7.628.000
4. Steinhúsbrøður	11/8	Danmark	1.200.000
5. Halgafelli	26/8	Noreg	220.000
6. Vatnhamar	17/9	Danmark	850.000
7. Giljanes	/12	Fraklandi	23.000.000
Samanlagt			42.125.000

Ferðamanna- og farmaskip:

1. Teistin	21/4	Danmark	21.000.000
------------	------	---------	------------

við-merkingar

Hvítanes og Karinu, verða so hinvegin at telja við í innflutninginum í 1981.

Hetta verður helst eitt tal væl omanfyri 100 mill. kr.

Hetta prógv tað skilagóða í tí, sum eg nevndi í nýársræðuni um at tryggja sær skip við høgum söluvirði, so vit kunnu fremja

neyðuga endurnýgging. Hann, sum veit eitt sindur um skiparkstur — og tað ger P. Ellefsen — kann harafturat útleiða, at tað tørvandi framleiðsluvirði í 1981, P. Ellefsen avskrivar okkum fyrri seld skip, helst skuldi verið meira enn uppvæð av framleiðsluorku teirra keyptu og bygd.

Afturat hesum visti P. Ellefsen sum grannskoðari, ið hevur havt nógvar við skipasølar at gera — samgongusamráðingarnar

máttu jú steðga meðan hann var í Kanada og seldi Karinu — at fyrri summi av teim seldu skipunum er tað so, at føroyingar framvegis eiga partar av skipunum (ella eiga tey heilt og fullt), og tí koma framvegis nógvar milliónir heim yvir vøru- og tænastuviðskiftið sum reiðarasamsýning, sölukommisjón, umvælingarsamsýning og samsýning fyrri salt og proviant og útgæð. Hesar milliónirnar telja ikki í handilsjavanum, men tær telja positivt í gjaldsþvottinum.

Heilt so negativar, sum P. Ellefsen vil vera við, eru hesar sölur sostatt ikki, og hann gloymdi heilt endurnýggingina, sum samstundis er framd.

Síðan vóru tað ræðurnar í Eystur- og Vesturgrenlandi.

Tað var eitt frálíkt og fyrri mangan óvæntað íkast, ræðurnar í Eysturgrenlandi gjerdist.

Kortini var tað ikki so heilt óvæntað.

Tí bardust vit sum úlvur á skóg fyrri at sleppa undan teirri avmarking í royndarveiduni, sum norðmonnum hevíð verið fyrri.

Leikur hepnadist, og soleiðis, sum hann seinni fór fram, kundi hann í samráðingum við grenlendingar nýttast til at undirstrika, at vit høvdu ikki slept ríkisborgararættindunum.

Hetta gav eyka 2.000 tons (sum tó tíverri ikki vórðu fiskaði).

Bryssel vildi geva okkum 1.200 tons av ræðum í Vesturgrenlandi og 2.500 tons í Eysturgrenlandi í 1980. Men út frá somu ríkisborgararættindum og kvotuni, norðmenn høvdu fingið, bardust vit í Bryssel, Keyptmannahavn og Godthåb fyrri teim 1.880 tonsunum, vit áttu, og fingi tey at enda, tá Anker Jørgensen skar í-gjøgnum okkum til fyrimunar.

Framleiðsluvirðið av hesum ræðum í Eystur- og Vesturgrenlandi er stórt, helst útvið 100 mill. kr., og tað telur, sum P. Ellefsen sigur, væl í útflutninginum. Varð hetta ikki fingið, vildu somu skip kanska bert framleitt

fyrri einar 50–60 mill. kr. á øðrum leiðum ella í aðrari vinnu. Framleiðsluorkan vildi ikki verið heilt burturi, sum P. Ellefsen vil gera tað til.

Støðan vit standa í í dag er hin sama, vit stóðu í í fjør, tá samráðingarnar vóru so mikið ávegis komnar sum nú.

Vit kravdu tá 1.880 tons av ræðum í Vesturgrenlandi og óavmarkaða veiðu í Eysturgrenlandi. Vit hildu tær og fingi hesar seldir.

Í ár havi eg Føroya vegna kravt av Danmark, EEC og Grenlandi 1.000 tons í Vesturgrenlandi og 4.300 tons í Eysturgrenlandi. Ístaðin við at proklamera í forhond í Útvarpi Føroya, at tú ongur vónir hevur — tað frætta hinir jú — so halt nú tær og tryggjað okkum hesa. So mugu forsjónin, is- og veðurlíkindini, fiskieydnan hjá einstaka skiparanum og skil og hegni hansara og okkara sjómanna avgera hvør skurðurin gerst.

Men fremst av øllum P. Ellefsen, legg tær í geyma, at nú hava menn stundir til at bera fram mótprógv, tá tú ætlar at sleppa tær ov lætt ígjøgnum, bert við at rippa okkurt upp úr gandahúgvuni.

Halt teg tí bert til veruleikan framyvir!

Nú er tað ikki so, at eg havi illgruna um, at tú longu hevur spekulerað tað út:

«at kann Atli bert eiga skuldina av at skipini verða seld, meðan mitt landsstýriskeið fær góðskrivuð útflutningstølina, so er tað eina roynd vert.»

Tað vildi ein nývaldur lögmaður ikki funnið uppá við vilja.

Men ein nývaldur lögmaður má læra, at «nonchalans» og spæl við tølum dugir ikki. Og hetta at spæla politikk gongur heldur ikki.

Nú má ein kunna standa til svars fyrri alt, ein sigur og skrivur, tí mangir sita undir, og eru fúsir at avdúka tá ein velur hin breiða vegin.

Tú vildi í útvarpstjakinum áðrenn valið vera við, at eg ongantið hevíð tikið teg í ósannind. Hetta var skeivt í sjálvum sær, tí tað gjørdi eg so mangan.

Men tað stóðu, at taka ein lögmann í ósannind vil eg ikki koma í, og skrivi eg tí skeivu frásegn tina um útflutningin uppá kontoina fyrri tørvandi kunneleika til veruligu viðurskiptini aftanfyrri tølina.

Í Havn 10/1-1981

Atli P. Dam